

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 5.

Lýsingaprisur fyri peltireglur: 30 oyri, á forsiðuni,
20 oyri, á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst
áviðtáttur í prísinum.

Tírsdag hin 3. februar 1931.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bilagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND
træffes 11-5. Telf. 114.

I FLEIRI ÁR tilsamans og serstakliga í teim seinastu døgum er nógv skrivað um bankar ella bankmál, og samrøðuevni manna millum hevur eisini í longri tíð snúgva seg um tað sama: eina peningastøðu. Nógv hevur verið horið fram hesum málið viðvíkjandi, og táid mong eru hugaði fyri tí og nógv verður sagt og skrivað um tað, so er tað nógv hopti í tí, at vit treingja til eina peningastøðu, ið styðjar hitt føroyska vinnulivið bæði á sjógvi og landi.

Tað eru ikki bert rósandi orð, ið fallið hava um okkara einasta banka, »Føroya Banki«, og sjálvt um hann kann hava skyldu til at fingið slíkt til tíðir, man tað kortini stundum hava verið gjørt ov miklið av við atfinningum.

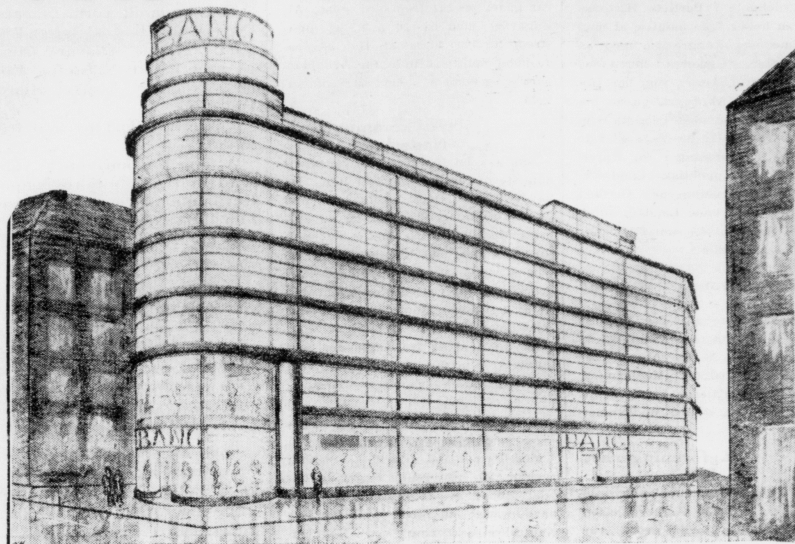
Eitt kunnu oll vera á einum máli um, og tað er, at táid her bert er ein einasti banki, so má hann hava eina vissu moralska ábyrgd fyri øllum greinum av okkara vinnulivi, sum ikki kunna binda seg við einhvønn bank, táid teir eru fleiri. Tá er tað skiligt, at tann eini bankin sigur: Vit fáast bert við eina grein av forrættningi ella handli, meðan ein annar sigur seg at fáast við eina heilt aðra grein. At hetta hevur verið ætlanin, táid hesir bankar hava verið stovnaðir, sestet best á novnunum, teir hava fingið: t. d. »Landmannsbanki«, »Fiskaribanki«, »Hypotekbanki« o. s. fr.

Hin føroyski bankin fekk navn »Føroya Banki«, og tey, ið vilja geva sær stundir at lesa Løgtingsfjórðingina (Hitt munnliga orðaskifti), táid hesin bankin var undir uppsigling, vilja skjótt siggja, at ætlanin var við hesum banka at hjálpa handils- og vinnulivinum.

Stríð hevur altíð staðið um »Føroya Banka«, og stríðið hevur staðið um, hvussu hann hevur svarað til ætlanina, at hjálpa handilslivinum og vinnulivinum. Í hesum spurningi eru fólk flest av teirri áskoðan, at hann ikki hevur skilt mál sft.

Ein banki, ið skal hjálpa handils- og vinnulivinum, má gera sær greitt, at hann má vága nakað, ja at hann stundum setur til. At »Føroya Banki« ikki hevur verið nógv úti fyri óhappi, prógvur best, at sjálvt um lutapeningurin enn eru tær somu 300.000 krónurnar, ið hann var stovnaður við, eru ognir hansara o. u. 1.000.000 kr. »Føroya Banki« er tí eisini ein av teim

Nýggjur byggingarháttur.

Í okkara tíð skal næstan alt „moderniserast“, og at húsabygging ikki sleppur undan, er sjálvsagt. Hetta omanfyri avmyndaða hús er eitt hitt nýggjasta, ið enn er framkomid viðvíkjandi nútímans húsabygging.

Húsið verður bygt í Keyptmannahavn, eftir tekening av harra *Falkentorp*, arkitekti. Tað er 6 stovur á hædd og verður fyri tað mesta gjørt av spegilglasi, jarn og bronze. Takið verður kopar. Tað er eitt stórt handilshús, ið letur byggja hetta stásiliga hús.

fáu bankum, sum er sloppin gjøgnum kríggskjalavorrin, uttan at hava mist stórvegis, meðan eitt handilshúsið fyri og annað eftir er farið á húsagang, og tað er óivað, at summi av teimum kundu havt verið bjargað, til gagn fyri hitt føroyska samfelagið, um vit høvdu tann bank, ið ætlan var at fáa, táid hann var stovnaður.

Sum veðurglas ella barometer virkar bankin heldur ófýsirliga fyri hin føroyska handilsmannin, tí hann virkar óávikjandi og fastur, soleiðis, at táid vanaftíðir eru vørandi og einhvør handilsmáður — eisini teir, ið dríva skilahandil og hvørjar umstøður annars eru góðar — kundu trógt til styðju frá bankanum, tá stýttur bankin um boðið í staðin fyri at geva út og hjálpa.

Sjálvandi skal ein bankfyrirtøka, sum einhvør annar handil, haldast inni á einari skilaleið, og teir, ið stjórna honum, mega vera nakað varðnir viðhvørt. Men ein peningahandil, sum tekur bankrentu, má ikki arbeiða sum sparikassi, tí tað er ikki handil. Ein sparikassi skal arbeiða eftir heilt øðrum treytum enn ein banki, og má sjálvandi ikki taka so stóran vinning í sínum handli, sum tað er loyvt einum banka. Okkara sparikassi hevur á henda hátt skilt sft endamálið betur enn bankin.

Tær áskoðanir, ið komnar eru fram í seinastum, bæði í »Dimmalættingi« og »Tingakrossur«, miða ímóti at fáa ein heilt nýggjan bank.

Ymsar áskoðanir gera seg tyðum galdandi. Eftir okkara áskoðan er tað ikki tað einasta rétta og beina at stovna ein nýggjan bank.

Hitt føroyska samfelagið er ikki stórrí enn so, at ein banki kortini átti at kunna greitt viðurskiðini viðvíkjandi peningatroti, og tað er tí ein spurningur, um tað ikki vil vera til líka miklan skaða sum gagn, at vit fáa ein banka aftrat.

Tað er okkara áskoðan, at bankspurningurin mátti kunna loyst soleiðis, at hin núverandi bankin var skipaður og stjórnarður óðrvisi, so hann kundi komið at svara til sína ætlan, at *hjálp til føroyska handils- og vinnulivinum*, hetta skal sjálvsagt skiltast soleiðis: bæði handil, sigling, fiskiskapurin, landbúnaðurin, handverksmenn og arbeiðsmenn, og soleiðis vera bæði sjómönnum og heima- monnum til styðju.

At bankin, sum hann nú verður stjórnarður, ikki er til miklan bota fyri vinnulivið, eru flest oll samd um, men við einari skilagóðari og lagaligari ráðagerð við »Landmannsbankan« — sum eigur hin stórsta luta-

peningin — má tað kunna fáast í lag ein skipan, soleiðis at »Føroya Banki« kann gerast ein »Handils- og vinnulivsbanki«, og sum soverðin styðjar fiskiskapin, okkara størsta vinnuveg.

Fyri at bankin av rottum kann greiða ta skyldu, vit krevja av honum, er tað neyðugt, at lutapeningurin verður vaxin til eina mill. kr., og at tann banki, ið hann stendur saman við í Danmark, skilur, at hann ikki við egnum ognum og innskotum kann greiða sína ábyrgd, og at teir tí mega vera fullvisir um at lata hin neyðturvuliga pening um várið, táid peningatrongdin er størst. Stjórnin má skipast soleiðis, at ein yngri, í vinnulivinum konur maður, ið ikki drívur nakran handilsskap, verður 2. forstjóri bankans, og verður settur jvnbjóðis við hin »administrerandi« forstjórán at avgerða um »credit« til vinnulivið. Hesin 2. forstjórán má ikki hava nakað pláss í bankanum, so hann verður at standa undir hinum »administrerandi« forstjórán. Bankráðið verður sett av monnum, ið standa frammarlaga í handils- og vinnulivinum, og bankráðið velur sjálvt formann sín.

Fyri at nora um lutapeningin til 1.000.000 kr., er tað neyðugt, at Løgtingið skjýtur inn 300.000 kr. í lutapeningi. Bankin skal

vera undir Løgtingsins umsjón og »kontrol«, men tingið eigur ongan umboðsmann at hava í bankráðnum, tí tað kann føra annað við sær, ið ikki altíð vil vera til bata fyri málið.

Kundu vit fingið »Føroya Banka« broyttan, sum í hesari áskoðan framhildið, hevði tað óivað verið ein betri leið at gingið, enn at byrta nýggjan banka í okkara lífla samfelagi.

Vit skulu ikki siga meiri hesa ferð, men tað vera væl seinri líkindi til at nerta aftur við hetta stóra og tyðandi máli.

Det mest ideelle.

Undervisningssproget for
Børnenes Skyld.

Undervisningssproget har — lige siden Færinger begyndte at interessere sig for de nationale Spørgsmaal — været et yndet Debatemne i den færøske Presse, tildels ogsaa i Udlandets. I nærværende Blad har Emnet været behandlet, bl. a. ogsaa af under- tegnede.

Man kan utvivlsomt indhøste værdifulde Erfaringer gennem en saadan Bladpolemik, idet Spørgsmaalet angaaende en Ændring af den berømte § 7, naar det sættes under Debat, kunde blive belyst fra forskel- lige Sider, hvorved det mest ideelle bibeholdtes, hvilket jo skulde være den fornemteste Opgave ved, at et Emne debateres. Det viser sig dog — be- klagelig nok — at en Del af vore Pedagoger eller andre i Emnet interesserede lærsker Langhalm paa Undervisnings- sproget, hvilket jo ikke fører til noget praktisk Resultat. Saaledes bruger ofte Selvstyrepartet Un- dervisningssproget som et Vaaben, hvorved Sambandspartiet skal fældes, altsaa i partipolitisk Øjemed. Om det er det mest ideelle for de Børn, der skal lære Sproget, har man Lov til betvivle.

Ogsaa Læren om, at med § 7 staar og falder Sambandspar- tiet, turde være overflødig for Dansk ev. Færøsk som Un- dervisningssprog i vore Skoler.

Vel paabydes der i forømtalte § 7, at Dansk skal være Un- dervisningssprog i vore Skoler; men Forholdene er nu engang saa- ledes, at Dansk, almindeligvis, slet ikke er det Sprog, der un- dervises i, men derimod Bør- nenes eget Modersmaal. Men hvorfor i al Verden saa al den Staahej?

I Tilfælde af at Børnene kan lære to Sprog ved siden af hin- anden, er man meget nær det mest ideelle, man kan tænke sig. Skade kun, at det ikke er et Verdenssprog, der læres i Stedet for Dansk; men det danske Sprog i vore Skoler har en uvurderlig Fordel, idet det aabner os Muligheden af at til- egne os den nordiske Kultur. Der kan selvfølgelig være visse Spørgsmaal, der kommer at